דברי אמת — בהעלותך

על ריש הפרשה בהעלותך את הנרות כו'. איתא במדרש אמר דוד באור פני מלך חיים אמר ר' יעקב ברבי יוסי נמנעה השמחה מהרשעים ונתנה לישראל שהוצרך הקב"ה לישב עם בשר ודם בנר שאמר להם יאירו שבעת הנרות המדרש הזה אומר דרשני. והנה רש"י ז"ל פירש על לשון העלאה שלהבת עולה מאלי' וראוי לתת טעם על זה התרגום אומר באדלקותך. ויש לדקדק עוד [הלשון] שבעת הנרות מיותר למה קודם אמר סתם בהעלותך את הנרות ומכ"ש לפי' רש"י ששה הי' לכתוב. וכן ויעש כן אהרן מיותר. ורש"י פי' שלא שינה והאיך ה"א אהרן ישנה. והנה כבר פרשנו על דבר ואמרת כי איתא פנים אימות למקרא פנים שוחקות לאגדה וידוע כי אגדה נקרא סוד כידוע מזוהר הקדוש וזה דבר ואמרת כי דבר הוא קשה פנים אימות על פשיטות המצוה ואמרת אמירה רכה פנים שוחקות לאגדה הוא סוד המנורה. וזה ויעש כן אהרן פשיטות העשי' כאשר צוה ה' כך הוא סודה. ונבאר כי הנה איתא הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין וסימנך שולחן בצפון מנורה בדרום נמצא מובן שמנורה רומז על שורשה הוא חכמה שממנה תורה יוצאה כמו שאמרו רז"ל נובלת חכמה שלמעלה תורה וכתיב תורה אור. וידוע כי תשובה מבינה כמו שכתיב ולבבו יבין ושב ורפא לו. וחכמה בינה הם רעין דלא מתפרשין וכמו שאיתא הבין בחכמה וחכם בבינה נמצא כי בינה הוא שוה עם החכמה. והנה ידוע כי אהרן הי' מקרב את ישראל לה' כמו שאמרו רז"ל הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום כו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. והנה כלל ישראל שורשם הע' נפש וזה אומרו בהעלותך את הנרות כדרכך והנרות פרושו נשמת ישראל כי נר אלקים נשמת אדם כשתעל' אותם לשורש העצה הוא אל מול פני המנור' פני המנור' הוא חכמ' והמול פני המנור' הוא בינה ותשוב' כנ"ל. יאירו שבעת הנרות הוא שורש ישראל הע' נפש מרומז בשבעת. ופירושו שצריך להדליק פי' להלהיב את לבם לה' עד שתהא שלהבת עולה מאלי' לה' מהם שלהבת יה. ויעש כן אהרן על זה קאמר אל מול פני המנורה העל' נרותי' ולא קאמ' הנרו' כי קודם המשיך להם ממקור התשובה והוה עי"ז נרותי' של המול פני המנורה ודוק: וזה מעשה המנורה מקשה זהב שצריך לו שיתקשה ויתאמץ ויפציר על זהב להמשיך להם שפע שיהיו יכולים לעבוד את ה' כי אם אין קמח אין תורה. עד ירכה עד פרחה הן לגדולים וחשובים והן לקטנים עי"ז מקשה היא מה שנתקשה על זהב הוא מתקשה ומפציר על המנורה גופ' שיאירו כי זה תלוי בזה:

[עוד לפסוק בהעלותך] בקיצור דהנה פרשנו על הם אמרו שלשה דברים כו' והעמידו תלמידים הרבה. כי ראיתי בספר מדרש שמואל תחזקו את התלמידים הרבה. ואנו פרשנו מעון זה לפי ענינינו כי הנה רצונו ית' להטיב לבריות גם בעוה"ז כ"א לפעמים אין זה טובה לאדם שהוא ית' יודע שתזיק לו לשכוח אותו ית' וכיוצא בזה משא"כ להמשמשים את הרב ממילא צייתים אותו והרב יש לו סייעתא דשמיא שע"כ כתיב שאל אביך כו' וכן לא תסור כו' כי ודאי ה' אתו' ואיתא המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ע"כ לאותם מצוה לעורר עליהם להיות להם כל טוב גם בעוה"ז לעבוד את הבורא ב"ה מתוך הרחבת הלב. וזה והעמידו תלמידים הרבה להמשיך להם כל שפע טוב מרומז בשורש השפע הצריך וטוב הוא בני חיי ומזוני בלשון העמידו כי ברא כרעא דאבוה שייך לשון העמדה וכן חיי לשון עכבה הרבה בעוה"ז וכמו עומד לדין עמים וכן עמדתי בהר וכן מזוני ועושר כי ממונו של אדם מעמידין אותו על רגליו כי ע"י זה יש להם הרחבת דעת והשגה בתורה ע"י שמחה ושורש הצריך לכל הוא מזוני ועושר. וזה בהעלותך את הנרות הם הנשמות ישראל כדרכך לקרב כנ"י לה' כדאיתא בספרים שכתבתי בעזה"י כי אהרן שושבינא דמטרוניתא. וכדאיתא הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלו' כו' ומקרבן לתורה. תראה אל פני המנורה פי' לעושר כי הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין וסימנך שולחן בצפון ומנורה בדרום וזה מול פני המנורה הוא עושר יאירו שבעת הנרות כי שורש כל ישראל הם השבעים נפש והשבעה רועים. וזה ויעש כן אהרן כו' להגיד שבחו כו' שפעל כן שהמשיך עושר ומזוני ג"כ לכל:

[עוד לפסוק בהעלותך] נר לרגלי דבריך כו' פרשנו בעזרתו ית' הכל. דהנה האדם צריך תמיד שני דברים א' לעיין שפלותו ולפשפש במעשיו בפרט עבירות שאדם דש בעקביו צריך עיון וחיפוש יותר וצריך ג"כ לעיין רוממותו ית' והכל תועלת ע"י התורה וכדאיתא הפוך בה והפוך בה וכו' וזה נר לרגלי לשון רגילות עבירות שאדם דש בעקביו הם דבריך לי לנר לחפש בנר אותם שנעשו כהיתר מחמת רגילות דעבר ושנה נעשה [לו] כהיתר. ואור לנתיבתי לשון נתיבות חכמה. וזה י"ל גם כאן בהעלותך את הנרות החיפוש הנ"ל בנרות ואח"כ לחכמה כנ"ל וזה אל מול פני המנורה הוא חכמה כמאמר רז"ל הרוצה להחכים ידרים וסימנך מנורה בדרום יאירו שבעת הנרות. כי העיקר פשפוש במעשיו הוא לעיין במדותיו אם הם טובות לה' ית' כי הם שורש לכל עבדות כדאיתא בספר שע"ק וידוע שהם שבע ושורשם בפסוק לך ה' הגדולה כו' כמו שפרשנו כמה פעמים נ"ל שאיתא כמה פעמים במה שכתבתי לזכרון וזה יאירו שבעת הנרות:

עוד פרשנו על המדרש יאירו שבעת הנרות אמר הקב"ה בשר ודם מדליק נר מנר ואני הארתי מתוך חושך שכתיב וחושך על פני תהום כו' ויאמר אלקים יהי אור. אינו צריך אלא להעלות אתכם להעלות נר תמיד. והוא תמוה להעלות אתכם להעלות נר תמיד ואינו מביא הפסוק כי ה"ל [לומר] דכתיב להעלות נר תמיד. והנה לשון הכפול דבר ואמרת פרשנו וגם להגיד שבחו של אהרן שלא שינה פרשנו דהנה בכל מצוה יש בו סוד וידוע פנים אימות למקרא פנים שוחקות לאגדה ידוע אגדה הוא הסוד. וזה דבר לשון קשה פנים אימות להמקרא גופי' המצוה של מנורה ופנים שוחקות להודיע לו הסוד. וזה ואמרת אליו לשון פנים שוחקות. וזה שבחו של אהרן שלא שינה גם מהסוד והיחוד שבה. ונבוא אלו ביאור המדרש נבאר מה שפרשנו על והקרבת את הלוים לפני אוהל מועד והקהלת את כל עדת בני ישראל כו' דהנה פרשנו הפסוק (תלים ק"ז ל"ב) וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו. דהנה יש מדרגה בעבודתו ית' שכוללת כל ישראל הוא היראה הגם שאית יראה ואית יראה ע"כ יראה נקראת כנ"י שכוללת כל ישראל. ויש שעובדים באהבה. ויש שהולכים בחיל ותמיד נראה להם שמיעטו ביר' ואהב' ושבי' בתשוב' תמיד להיו' להם ירא' ואהב' יות' גבוה. ויש מתדבקי' בו ית' וחושבי' רוממותו ית' תמיד. וזה וירוממוהו בקהל עם ליקהל את העם ליראה היותר עליונה הכוללת הכל. ובמושב זקנים הם חכמה ובינה היא תשובה כנ"ל וכמו שכתיב יבין ושב. והם נקראים זקנים כי התשובה קודמת לעולם וחכמה ובינה רעין דלא

מתפרשין וזה ובמושב זקנים יהללוהו הוא האהבה ג"כ. וע"כ אברהם ושרה זקנים כי אברהם מרומז בחכמה שנקרא אב כי כולם בחכמה עשית ושרה נקרא התשובה לשון שררה וחירות. וזה והקרב את הלוים אותם שיש להם כבר היראה ואחדות לפני אהל מועד כי אהל מועד נקרא היראה ל' כנישו ובית הועד ואהל לשון אור כפי' רש"י על ומשה יקח את האהל במס' שבת [דף פ"ח] וזה לפני אהל מועד הוא האהבה שהוא קוד' ליראה באצילות. והקהלת את כל עדת בני ישראל כנ"ל על וירוממוהו בקהל עם. ונמי י"ל פשוט תראה להיות אחדות בתוך בני ישראל וזה והקהלת כו' וכן בקהל עם ואח"כ והקרבת את הלוים לפני ה' הוא התשובה שתולה בשמו יתב' אהי' שקודם אצילותו והויות העולמות שתלוי בהוי' וזה לשון אהי' והוא שם התשובה אהי' טוב. וזה לפני ה' כנ"ל. וסמכו בני ישראל את ידיהם על הלוים פי' שיחזיקו בני ישראל את הלוים לצדיקים ולוים לשון לויה ודביקות שיש להם אחדות לעבודת שמים וזה ויסמכו בני ישראל את ידיהם על הלוים כו'. וזה יאירו שבעת הנרות כי כולל כל ישראל הם השבעים נפש וכללם הם שבעה נרות כי נר אלקים נשמת אדם. והנה שורש אור המנורה ידוע מרומז בחכמה כנ"ל וחכמה מאין תמצא אין הוא חושך ואפיסה וזה מאיר מתוך החושך להעלות אתכם ואותם שהם מעולים להעלות נר תמיד כנ"ל להיות בהתשובה תמיד לילך מחיל אל חיל וכנ"ל:

בפסוק וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר כו' והרעותם וחצוצרות כו' והוא כולו מוקשה הי' לכתוב וכי תבוא מלחמה. תבואו משמע אתם תבואו. וכן על הצר. אך הנה פרשנו עוד בתחלת הפרשה על בהעלותך כו' כי לכאורה היה לכתוב העלה את הנרות אל מול פני המנורה כו'. אך הנה ידוע אהרן שושבינא דמטרוניתא שהיה מקרב תמיד כנ"י לה' ומקשט אותם וכפר עליהם והתפלל עליהם ע"כ נקרא בתרגום יונתן עמוד צלותהון דישראל. ומשה שושבינא דמלכא שאהרן קירב את כנ"י לה' ומשה רבינו ע"ה הוריד את ה' לכנ"י ע"כ אומרו שקולין הגם שלא קם כמשה אך בענין פעולה זו היו שקולים שע"י שניהם נגמר ענין א'. וזה לשון [שקולין] הם ולא [אמרו שקולין] היו כי בכל דור אותם שפועלים ענינים אלו שקולים [הם]. והנה שמואל היה שקול כמשה ואהרן י"ל בענין זה שפעל שניהם בתפלותיו. וזה ושמואל בקוראי שמו. ומשה נמי היה יכול לפעול הכל כ"א שלא רצה לבדו מפני ענותנותו כידוע. וזה בהעלותך את הנרות הם נשמות בנ"י כדרכך לקרב כנ"י לה' אל מול פני המנורה הוא פרנסה כי המנורה נוכח השולחן יאירו שבעת הנרות כנ"ל תראה להיות להם פרנסה בריוח כי אם אין קמח אין תורה וכדאיתא בח"ה ריש הפרישות תיקון הפרנסה. וזה הוא באנשים אשר חפצים בהאמת או עכ"פ שמסכימים עם אנשי האמת וציית להם כי לולא כן אין נכון כ"כ להרבות להם עושר שלא תהיה לרעתם להיות גאוה ולשכוח את הבורא ב"ה ח"ו. וכמו שפרשנו על והעמידו תלמידים הרבה פרושו בני חיי ומזוני היא לשון העמדה כי ברא כרעא דאבוה וכן ממונו של אדם מעמידין אותו על רגליו וכן חיי העמדה לשון עכבה להיות הרבה בעולם וכמו עמדתי בהר להאריך ימים ושנים. וזה תלמידים הרבה משא"כ לשאינם צייתים יש חשש להרבות להם כנ"ל משא"כ לתלמידים טוב להעמידם הרבה לעבוד את הש"י מתוך הרחבת הלב. וזה י"ל דהנה שמעתי מרבי ר' אלימלך ז"ל על פסוק עשה לך שתי חצוצרות כסף ואיני יודע אם הוא ממנו או בשם הרב המגיד רבינו מראוונא ונ"ל התחלה בשם הרב וסוף משמו. עשה לך שתי חצי צורות להיות מחזיק עצמך לחצי צורה וצורה השלימה הוא עם ה' י"ת. וזה כסף ע"י אהבה ויראה לה' י"ת. כי כסף לשון כיסופא ובושה הוא יראה וכמו שאמרו רז"ל למען תהיה יראתו על פניכם זו הבושה וכן נמי לשון נכסוף נכספת לבית אביך לשון אהבה לה'. מקשה תעשה אותם לא תחוש אם יהיה קושי' עליך. וכן י"ל פשוט להיות בקושי' ובחוזק גדול. והמלך למקרא העדה איזה מקרא להעדה תהיה יכול לפעול להם תשועה ולמסע את המחנות הם הקליפות ממך וכמו שכתיב אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי. וכן י"ל כאן וכי תבואו לאותה מדרגה מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם פי' כשתהיה לכם ארציות בריוח תהיה לכם תועלת נגד היצה"ר וכנ"ל כי תהיו ציתים ורוצים רק לעבוד את השי"ת והבא לטהר מסייעין לו ומה תעשו להיות הארציות בריוח והרעותם לשון ריעות בחצוצרות בחצי צורות הנ"ל וכמו שאיתא לקבל קודם תפלה שמתדבק בו יתב' מ"ע של ואהבת לרעך כמוך וכן מי שאוהב תמיד את ישראל יכול לפעול תמיד ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאויביכם:

יקום אלקים יפוצו אויביו כו' [תהלים ס"ח] פרשנו ע"י מה שפרשנו על כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים. בקיצור זוכה להעלות העולמות ממילא אינם צריכים לשפעם ואורם שבא להם למטה במקום שהיו קודם כי למעלה יש להם שפע עליונה יותר ושלמטה נוחלים אור שלמעלה מהם כי באים למקום שלמעלה וכן שלמעלה ממה שלמעלה מהם וזה רק לישראל וזה נחלה לישראל עבדו. והנה כשיש עליות העולמות הוא לישראל לבד ששורשינו הוא יעקב שיש לו נחלה בלי מצרים יכול לעלות עד אין סוף (שהוא רק רוצה רצונו יתב' וקיום העולם משא"כ במקום שיש אחיזה לאומות לא תהי' להם עלי' שלא תהיה להם כח ח"ו להחריב העולם) ודאי גם אברהם ויצחק לענין מה שנוגע ליעקב יש להם ג"כ עלי' עד אין סוף ולא במקום שיש אחיזה לשרים של אומות. וזה נותנין לו נחלה בלי מצרים המצרים הם מתבלים ופשוט שהוא בלי מצרים שאין להם כח לעלות. וזה ויהי בנסוע הארון הוא הצדיק [בשביל] תורה שבו נקרא ארון כשנוסע מחיל אל חיל רוצים להצר לו ח"ו. וזה ויהי [כו']. ויאמר משה התפלל ע"ז קומה יה' ויהיה גם להצדיק הדבוק בה' עלי' ותקומה ע"י זה ויפוצו אויביך כו' וכן כאן נמי יקום אלקים ע"י זה ויפוצו אויביו כו':

ויצעק משה אל ה' לאמור אל לא כו' לשון לאמר צריך ביאור פי' רש"י ידוע. י"ל עוד. דהנה פרשנו על קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת לשון כפול. דדרך המלך הוא אם מבקשים ממנו נותן כי באור פני מלך חיים וכן הוא נעימות המלכות להיות נדיב. אבל אינו דרך ארץ לומר אדם למלך ללמדו האיך לבקש ממנו. משא"כ אם הוא בן לאביו שרוצה שיתן לו אביו כל שאלתו ולא יקטרגו שונאיו עליו כי מלך במשפט יעמיד ארץ ניחא אם מבקש ממנו להודיעו לו האיך יבקש ממנו בשכל שלא תהיה עליו קטרוג בבקשתו מלפניו אם להיות הכוונה מפני כבודו של מלך כי הוא בנו ואז מתייראים לקטרג על כבודו של מלך או בכיוצא בזה. וזה קרוב ה' לכל קוראיו ולא זו אף זו הוא קרוב לכל קוראיו שתהיה לכל אשר יקראוהו באמת באופן שתשמע התפלה. וזה י"ל ויצעק משה אל ה' לאמור פי' שיודיעו מה לאמר וכן ענהו ה' ושם בפיו התפלה בשם וכדאיתא אל נא רפא כו' הוא שם א' של י"א אותיות: